

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)

11 oct. st. v.

23 oct. st. n.

Ese în fiecare duminică.

Redacțiunea în

Közép-uteza nr. 395.

Nr. 41.

ANUL XXIII.

1887.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe 1/2 de an 5 fl.; pe 1/4
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei.

Stefan cel tiner, domn al Moldovei.

— Tragedie istorică în 5 acte și 2 tablouri. —

Actul I* — scena VI.

Vornicul Cărăbaș și Despina, fiica lui.

Despina (intrând, a parte.)

Ací voi ști vr'o veste
Și de Nichita. (Zărește pe tată-seu și tresare.) Tata!

Cărăbaș.

Despino, dar ce-ți este?

Despina.

Nimic.

Cărăbaș.

Nu poți ascunde, că ved pe fața ta
O frică 'ngrozitoare.

Despina.

Dar nu-i nimic.

Cărăbaș.

Așá?

Nu vrei să-mi spui? Acésta-i iubirea ta curată?
Acésta-i ascultarea ce-mi datorești că-s tatá?

Despina.

Dar tatá...

Cărăbaș.

Ți-s părinte și trebuie să știu,
Ce gând te mistuește; s'ajut, de nu-i târziu!

Despina.

S'ajuti? Acésta vorbă mi-a dat curagiu...

Cărăbaș.

Vorbește!

Despina.

Ț-oi spune dară totul ce 'n suflet me muncеșce.
Iubesc!

Cărăbaș.

Pré bine, dragá. Iubirile ne vin
Din raiu ca ș-o schinteie ce-aprinde viéță 'n sin.
Iubirea-i cea mai scumpă podóbă femeieșcă,
Și Dumneșeu făcut-a femeia să iubeșcă.
Iubește dar, Despino; eu nu me 'mpotrivesc
Și cred că mândrul june, de ném bun, strămoșesc,
E vrednic de-al teu nume.

Despina.

E vrednic, căci întrece
Pe toți din asta țeră; ba știu că nici în dece
N'ai mai găsi ca dēnsul... E vrednic, vrednic șeu!
Frumos ca ș-un lucēfer, voinic ca puiu de leu!
E fala țerii nōstre!

* Actul întreg s'a cetit în adunarea din Oravița a Societății pentru fond de teatru român, la 25 septembrie an. c.

Cărăbaș.

Dar spune-mi-l pe nume!

Despina.

Și nu-l ghicești din vorbe? Dar nu-i ea el în lume!
Nichita...

Cărăbaș (cu grōză.)

Arbure!

Despina.

Da.

Cărăbaș (a parte.)

Vai, mare Dumneșeu!

Despina.

Ți place dumi-tale? Ales-am bine eu?...
Iubit de țera tōtă, cinstit cu vrednicie,
În rēdul tinerimei stă 'n frunte cu mândrie;
Urmaș de sânge falnic al tatălui vestit,
Pe calea vitejiei cu foc l'a însoțit;
Renumele, mărirea legară p'a lui frunte
Cununa nemuririi din câmp cu lupte crunte...
Vești dar, iubite tatá, că-i vrednic el de noi,
Deci binecuvēntarea ț-o cerem amēndoi!

Cărăbaș.

Imi pare reu, că nu pot să-ți fac pe voie, dragă.

Despina.

Vai Dumneșeu, ce vorbe!

Cărăbaș.

Ce-mi spune mintea 'ntregă.

Despina.

De ce nu-ți place dēnsul?

Cărăbaș.

Căci are un păcat:
Nu ți-se potrivește... Vești grăul cel curat
Se face 'n brazdă grasă, ovēsu-'n pētră creșce,
Și dragostea întocmai în sēmeni înfloreșce...
El nu e pentru tine... Și știu că tatá-seu
Ni e dușman de mōrte... Să-l uiți.

Despina.

Nu pot. Nu șeu.

Cărăbaș.

Te voi sili.

Despina.

Zadarnic! Cu dragostea-mi oprită,
Imi smulgi din pept îndată și inima-mi strivită.

Cărăbaș.

Te due la mănăstire.

Despina.

O! du-me iute dar!

La ce să stau în lume, ducēnd un traiu amar,
Să n'am de dēnsul parte?! O! du-me iute, iute!

Carăbaș.
Și de-a murit?

Despina.
Vai Dămne!
Carăbaș.

In luptele trecute
Tot el a stat în frunte.

Despina.
Tocmai d'aceea port
Așa grozavă spaimă. Ah! decât dănsu-i mort,
Nici eu n'am dor de viață.

Carăbaș.
O dragoste mai nouă
Te-a mângăiat, n'ai frică.

Despina.
Dar dragostea nu-i rouă
Ce 'n totă dimineața stropesc pe viață 'n crin,
Ci-i floare care numai odată crește 'n sin.

Carăbaș.
Cuvinte pră frumoșe, dar n'au prins rădăcina
În țelina vieții... Te rog, te mai alină
Și judecă mai rece! Zadarnic îl iubești!
Nu-i fi a lui!

Despina.
Dar, tată, de ce te 'mpotrivesci?
Că ți-i dușman bătrânul? Nichita nu-i. Său dora
E mort? O! spune-mi iute, de 'ndată me omorâ.
Nu-mi da otrava numai mereu tot câte-un pic!

Carăbaș.
Te stăpânește, dragă! N'ai frică de nimic!
Nichita mai trăește...

Despina (cu foc.)
Dar e rănit de moarte?
Carăbaș.

Nici nu-i rănit.

Despina.
Ah! Dămne! (Șovăie.)
Carăbaș. (O sprigină iute, a parte.)
Acum cine să-i poarte

De grige? (Tare.) Fiică dragă, me umpli de flori.
Revină-ți în simțire!

Despina (deșteptându-se.)
Me iertă... Une ori
O mare bucurie, ce necerută vine,
E mult mai izbitoare, decât dureri, suspine,
Ce 'neet ne sēcă viață.

Carăbaș.
Dar cum m'ai speriat!
Gândiam că mori îndată.

Despina.
La ce m'ai deșteptat?
Eram așa de bine, cum n'am fost nici odată...
Gândiam că nu-s în lume, păream în raiu urcată,
Și 'n trecerea acesta, cu suflet îmbetat,
Plăcerile innalte pe toate le-am gustat.
Vedeam, că stam naintea cerescului părinte,
Ce 'n tronul seu imi dăse aceste dulci cuvinte:
>Copila mea, tu 'n lume destul ai suferit,
Dar bună ești, deci ietă respalata-ți în sfărșit!
Chiemă și pe Nichita, ne puse mâna 'n mână
Ș-a dăis ca fericirea în veci să ne tot țină...
Eram așa de bine!... La ce m'ai deșteptat?

Carăbaș.
N'am timp să stau de vorbă... De grigi sunt incurcat,
Căci vodă vine 'ndată... Să mergi și 'mbracă iute
Podoba cea mai scumpă cu scule vechi și du-te
Fă parte din alaiul logodnicei domnești!
Eu merg. Te rog grăbește! (Ese.)

Despina singură (cu bucurie.)
Nichita meu trăești!

Și te-oi vedea îndată!... Cât sunt de norocoasă!
Me duc să fac gătelă, să-i fiu cea mai frumoasă. (Ese.)

Ioșif Vulcan.

Dina ținelor.

— Basnă din popor. —

fost odată ca nici odată etc.
A fost odată un împărat mare și puternic și el avea trei feciori. Făcându-se mari, împăratul se gândi fel și chipuri cum să facă să-și însore copiii ca să fie fericiți. Într-o noapte nu știu ce visă împăratul, că a doua zi, de mâncate, își chemă copiii și se urcă cu dănsii în pălmăru unu turn ce avea în grădină. Porunci să-și ia fiecare arcul și câte o săgetă.

— Trageți, copii, cu arcul, le dăse împăratul și unde va căde săgeta fiecăruia, acolo i va fi norocul.

Copiii se supuseră fără a cărti cătuș de puțin, căci ei erau incredințați că tatăl lor știea ce spune. Traseră deci și săgeta celui mai mare din fi se infipse în casa unui boer mare d'ai împăratului; eră săgeta celui mai mic se urcă în naltul cerului. Li se strimbaseră găturile uitându-se după dănsa, și p'aci, p'aci, eră să o părădă din ochi. Când o vedoră coborîndu-se și se infipse într'un copaciu 'nalt dintr'o pădure mare.

Se duse fiul cel mare, își luă soție pe fata împăratului vecin și se întorse cu dănsa la tatăl seu.

Se duse și cel mijlociu și se întorse și el cu o soțioră mândră și frumoasă.

Se duse și cel mic. Cutreeră lumea până ce ajunse la pădurea cea mare unde se lăsase săgeta lui. Bijbii el și orbăci p'acolo prin bunget până ce dete de copaciu în care se infipse săgeta lui. Acest copaciu eră înalt și gros și bătrân de când urzise Dumdeșu pământul. Se încovrigă el de dănsul și se urcă până ce ajunse de se agăț de o ramură. Și din ramură în ramură, când atârnat cu mâinile, când cu piciorile încrucișate și înleștate, ajunse până în vârf. Acolo puse mâna și-și luă săgeta. Se dete jos cu sufletul plin de obidă și de mâhnire, socotind că este sec de noroc, căci, se gânda el, că ce eră să găsească în acel copaciu.

Nu-i fu destul că nu-și aflase acolo pe scrisa lui, nu-i fu destul că făcuse atâta cale în deșert, se mai pomeni, când vru să plece de lângă copaciu, că se agăț de spinarea lui o bufniță. Hiț în sus, hiț în jos, bufnița să se ducă din spinarea lui, ba. Il înhațase, drăcoica, cu ghiarele ca o gaită spurcată și nu-l slăbia nici cât ai da în cremene.

Mai se suci, mai se învârti să scape de pacoste și nu fu nici în chip. Decă vedu și vedu, se hotărî și el a se duce acasă cu saxanaoa în spinare și o luă la drum. În cale băga de sēmă că alte șese bufnițe se țineau după dănsul. Merse el, bietu, cu alaiul după dănsul și potrivii astfel ca să ajungă acasă noaptea, spre a nu se face de risul dracilor de copii.

Cum intră în cămara unde locuia dănsul în palaturile tătane-seu, cele șese bufnițe se aședară careși pe unde; eră cea d'a șeptea bufniță, care se înleștase de spinarea lui, se aședă în pat.

Mai stătă bietul flăcău, se mai socoti, se mai gândi, mai plănui și în cele din urmă găsi cu cale să le lase în pace, să vedă unde are să esă această întemplantare. Mai cu sēmă că acum se cortorosisse de saxanaoa din spinare.

Și cum eră și rupt de ostenelă de atâta călătorie și de atâta tevatură ce avu pe drum, adormi,

cum puse capul jos, de par că l-ai fi lovit cu muchia în cap.

A doua zi, ce să-i vedă ochii? Lângă dânsul o dină așa de frumoasă, de amuțea și nu știu cine când o vedea, era la capetele patului lor șese robe una mai frumoasă decât alta. Mai vedu într'un colț al cămării, șapte piei de bufnițe, aruncate una peste alta.

Se miră tată-seu, se miră mumă-sa de așa frumusețe și gingășie, ce nu mai veduseră de când erau ei.

Țiua de nuntă a fratelui celui mai mare viind, se duse și fiul cel mai mic al împăratului, inse singur, căci nu putea să ia și pe dină, măcar că eră să-i fie logodnică. Când, se pomeni cu dânsa că se prinde în horă lângă dânsul. Nu mai putea de bucurie, când o vedu. Se fâliă, nene, cât un lucru mare; căci alta ca dânsa nu se găsiă în totă împărăția lor și a vecinilor lor. Toți nuntași remaseră cu ochii bleoziți la dânsa. Er ceialți fii de împărați și domni cari erau pofțiți la nuntă, dedeau târcole rōbelor ce venise cu dină și care de care umblă să se prină în horă lângă dânsule. Și astfel se veseliră până sēra. La mēsă, dină se aședă lângă fiul cel mic al împăratului. Măncară și se chefură până la miezul nopții. Apoi se duseră fiecare la ale sale. Fiul cel mic al împăratului, se duse în cămara lui. Țiua după dânsul. Se culcară și dormiră ca niște împărați ce erau ei. Când se sculă dimineața și vedu pieile de bufniță tot acolo, îl apucă un cutremur de scārbă, aducându-și aminte de cele ce pāșise dela dânsule.

Se făcu și nunta fiului de al doilea al împăratului. Fiul cel mic se duse la nuntă eră și singur și eră se pomeni cu dină că vine și nici una, nici alta țop! se prinse lângă dânsul în horă. Creșcea inima într'ensul de bucurie și de fală, mai cu sēmă când vedea pe ceialți fii de împărați și de domni că le lasă gura apă la toți după o așa bucățică. Ei, vorba āluia. În pofida căpșunelor, măncău toile. Iși scoțeau și ei focul jucând în horă cu rōbele dīnei. Sēra eră se puseră la mēsă.

Fiului celui mic al împăratului, ce-i dă lui dracul în gând, se sculă dela mēsă, se duce în cămara lui, ia pieile de bufniță și le aruncă în foc, apoi vine și se aședă la mēsă din nou.

Odată se făcu o tulburare între meseni. Și etă de ce. Una din robe strigă: Stăpână! sūntem în primejdie. Alta dișe: stăpână mie imi mirōse a pirlit. Este prăpădenie de noi. Eră ea respunse: Tacă-ve gura, tocmai acum la mēsă v'atți gāsīt și voi să vorbiți secături? Nu treu inse mult și mai dișe și a treia: Stăpână! nu e scāpare, sūntem vëndute nișeleșce.

În aceeași vreme și dânsa strimbă nițel din nas. Pasămite i venise și ei miroș de pirlēla pieilor. Și de-odată sculându-se cu tōtele dela mēsă, se făcură șapte porumbei. Apoi dină dișe fiului celui mic de împărat:

— Ai fost nerecunoscător. Cu bine te-am gāsīt, cu bine să remāi. Până nu vei isbuti să faci ce n'ă făcut om pe lume, să nu dai cu māna de mine.

Se înălțară deci în slava cerului și îndată perriră din ochii lui.

În deșert mai rugară mesenii pe fiul împăratului să ședă la mēsă, în deșert îl îndemnară părinții și frații să nu-și mai facă inimă rea; căci el remāsese cū ochii după porumbei și nu se puse la mēsă.

A doua zi până în Țiori plecă să-și gāsescă logodnica. El simțea bine acum, că fără dânsa nu mai putea trăi. Iși luă țiua bună dela părinți și dela frați și o porni în pribegie.

Trecu deluri, văi, colnice, străbătū păduri întunecate și de picior neumblate, dete prin smārcuri și lacoviște și de urma porumbeilor sei nu putū da. Se frāmântă cu firea voinicului, cercetă, căută, întrebă; dară nici o ispravă nu-și făcea. Cu inimă infrântă, cu sufletul sdrobotit de māhnire și cu dogorul dragostei într'ensul, umblă ca un smēu și ca leu paraleu, dară tōte în deșert. Une-ori îl bātea gāndurile să-și facă sēmă singur, să se dea de ripă, ori să-și sfārame capul de colții de pētră de prin munți; dară parcă i spunea inima, că odată, odată, o să se sfērgescă tōte necasurile sale, și de odală își veniă în sine, și se punea din nou pe drum, mai cū hārnicie și mai tare în credință, că cine caută cu amērunțul și cu stāruință, trebuie să gāsescă și gāndul să și-l isbāndescă.

Rupt de osteneală și de sbucinare, se dete nițel la umbră într'o vāleca să se mai odihnescă o lēcă. Și stānd el acolo, îl fură somnul. De odată se deșteptă, auđind o gārāielă de graiuri omenesci și sārī drept în sus. Ce să veđi dumneata? Trei draei se certau de făceau clābuc la gură. Se duse la dēnșii cu peptul înainte și le dișe:

— Cērtă fără pāruielă, ca nunta fără lāutari.

— Se lovi ca nuca în pārete și vorba ta, ecă, respunseră ei. Dară noi nu ne certām, ci numai ne sfādīm.

— Și pentru ce ve sfādiți voi? i întrebă el: căci gālăgia ce faceți voi, mort de ar fi cineva și tot îl deșteptați.

— Uite, avem de moștenire, dela tata, o pāreche de opinci, o căciulă și un biciu și nu ne in-voim între noi, care ce să ia din ele.

— Și la ce sūnt bune bulendrele pe care ve sfādiți voi?

— Când se încălță cineva cu opincele, trece marea ca pe uscat. Când pune căciula în cap, nu-l vede nici dracul, măcar de i-ar da cu degetul în ochi. Er când va avē biciul în mână și va trosni asupra vrāșmașilor sei, i impietresce.

— Aveți dreptate să ve sfādiți voi, me. Căci una fără alta, aceste bulendre nu fac nici doue cepe degerate. Ecă ce-mi dișe mie gāndul, de veți voi să me ascultați, să ve fac eu dreptate omenescă.

— Te ascultām, te ascultām, respunseră draei într'o glāsuire, spune-ne cum și vom vedē.

— Vedeți voi cei trei munți ce stau în fața noastră? Să ve duceți fiecare în câte unul și cine va veni mai curēnd, după ce ve voi face eu semn, ale lui să fie tōte astea.

— Că bine diși dta! Așa vom face. Bravo! ecă ne-am gāsīt omul carele să ne facă dreptate.

Și îndată o rupseră d'a fuga draei, tulind'o fiecare în spre câte un munte.

Până una, alta, voinicul puse opincele în picior, căciula în cap și luă biciul în mână. Când ajunseră draei în vērfulire munților și așteptară să le facă semnul, fiul cel mic al împăratului trāsni de trei ori cu biciul, în fața fie-cāruia drac și i impietri acolo locului. Apoi o luă și el la drum în trēba lui, unde îl trāgea dorul.

Abiā mai facū vr'o dece pași și vedū pe sus un stol de șapte porumbei. I urmări din ochi până ce i vedū în ce parte de loc se lāsarā. Într'acolo deci și dânsul își îndreptă cărările pentru care se ostense atāta mare de vreme.

Trecu mări, piraie și ape mari ca pe uscat, mai cutreeră țeri și pustiuri, până ce ajunse la un munte mare, al cărui vērful de nori. Aci vedūse el că se lāsese porumbeii. Se puse a se urcă pe dēnsul și din vāgăună în vāgăună, din steiu de pētră în colți, din ripă în ripă, cățārindu-se când pe muchi, când pe

cóme de munți, ajunse la o peșteră. Intrând acolo, remase ca lovit de trăsnet când vădă niște palaturi ca de domn și așa de măiestrit lucrate, cum nu se vedea pe pământul nostru. Acolo locuia logodnica lui, țină ținător. Cum o vădă primblându-se prin grădină cu rólele după dânsa, o și cunoscu. Un copilaș de drăguleț se ținea după țină, alergă, se sbeșuia printre flori și tot strigă pe țină ca să-i arate câte un fluturel. Pasămi-te țină remăsese grea când sburase de la mesă. Și acesta eră copilul lor.

Nu mai putea de bucurie fiul cel mic al împăratului. I veni să dea fuga ca un desmetic să ia copilașul să-l sărute. Dară își luă sēma, nu care cumva să se spērie. Pe dēnsul nu-l vedea nimeni, căci eră cu căciula în cap.

Incepuse a da în deseră și el nu șcicia cum să se arate. În cele din urmă aușind că poșteșce la mesă pe țină, se duse și el și se aședă între dēnsa și între copilașul lor. Aduseră bucate. El mănca ca un lup flămēnd, căci nu mai ținea minte de când nu mănecase el legumă fērtă. Țina se miră cum de se sfērșeșce bucatele așa de iute. Porunci de mai aduse. Dară și acele se fituiră într'o clipă.

Intre acestea el ridicându-și nițel căciula din spre partea copilului, acesta îl ȳari și odată, strigă:

— Uite tata, mamă!

— Tată-teu, dragul meu, nu va da peste noi până nu va sevērși o faptă năstrăvană, respuse māsă.

El își trase iute, iute, căciula pe ochi și începū erāși a mănca, de pārea că se bat lupii la gura lui. După ce sfērși și aceste bucate, ȳina, cuprinsă de mirare, porunci să se mai aducă, ca să fie din destul.

Fiul împăratului se mai arătă copilașului încă odată, plin de bucurie că fiul seu îl cunoscu.

Copilul erāși spusese māsii: și acesta erāși îl ținu de reu, vedea că nu-i veni ei a crede să fi făcut bărbatu-seu niscui fapte minunate, prin care să potă ajunge la dēnsa. Ea șcicia că pe acolo nici pasere māsăstră nu calcă. Copilul tăcu, căci tată-seu își trāsese căciula pe ochi numai decăt.

Mai mănca până ce se isprăviră aceste bucate. Mănca, nene, și nu se mai sātura. Ne mai avēnd ce să mai aducă la mesă, ȳina începū a cărtica nu mai remāsese și pentru róle. Când etă copilul că strigă erāși.

— Mamă! ȳeu că este tata.

— Dară unde este me? ce tot aiurezi tu?

— Ba nici aiurelă, nici nimie. Uite l este coela lângă mine, uite l, me ia în brațe.

Se spēria ȳina când aușii. Dară el nu o lāsă până în cele din urmă, fără să se arate, ca să nu-i vie ceva reu. Și luându-și căciula din cap dișe:

— Etă-me și eu. Tu nu ai vrut să creȳi pe fiul nostru când ȳi-a spus că m'a vēdut. Eu n'am șciut ce să creȳ când am vēdut scārbósele alea de piei, ci am socotit că fac bine, dāndu-le focului, ca să ve scap pe voi de ele.

— Așă am fost noi urșiți să pātirim, respuse ȳina. Lasă acum cele trecute uitării și spune-mi cum ai isbutit de ai ajuns până aici.

Și după ce-și povesti tóte întēmplările și tot ce pāti, se imbrătoșară, sărută copilul și remase acolo cu toȳii. El stărui de dēnsa să esă erāși la lume și ea îl ascultă. Se întórseră deci cu toȳii la împēratul tatăl voinicului și acolo făcu o nuntă de se duse veștea în lume.

Impēratul acela îmbētrānind, tótă boerimea și tot poporul aleseră pe fiul seu cel mic de împērat, pentru că eră român verde, întreg la minte și drept

la judecată; și trăiră și împēratiră în fericire de le remase numele de pomenire în vecii vecilor.

Eră cu încăleci p'o șea, etc.

P. Ispirescu.

O musă — cenușerēsă.

I.

u odată s'a întēplat, că scrieri însemnate și chiar de cea mai mare valoare au fost mult timp neluate în sēmă și chiar desprețuite, ca cenușerēsă din poveste. Acesta s'a întēplat înse mai ales în timpurile de întunecime ale unui seu altui popor, în epoce de amōrtire, unde spiritele cuprinse de lāngeȳiă nu puteau să-și deschidă ochii în fața luminei. Dar ca asemenea lucruri să le vedem în ȳilele celei mai mari deșteptări a spiritelor și chiar la un popor căruia nici inimizii nu-i pot denegă o puternică dorinȳă de-a se lumina și de-a se impune atenȳiei popórelor prin tendinȳele și activitatea sa pe terenul culturii: acesta este în adevēr greu de esplicat și încă eū atāt mai greu când vom vedea, că acel popor nu numai că nu are prisos de scrieri însemnate, dar este chiar lipsit. Prin urmare de-o parte acestā lipsă, de altă parte tendinȳile lui de-a se face cunoscut cāt mai curēnd altor popóre luminate, trebuia neapārāt să-l facă gelos de ori-ce faptă indeplinită pe terenul culturii și cu atāt mai vērtoș de-o scriere de valoare ce ar posede-o. Un popor prin nimie nu se impune atenȳiei mai curēnd și mai temeinic, decăt prin scrieri de valoare. Și cu tótă însemnătatea ce-o au asemenea scrieri pentru înalȳarea unui popor în ochii altor popóre, cu tótă sārăcia literaturii noastre, s'a întēplat, faptă tristă și curiosă tot-odată, chiar la noi, ca opera însemnată, o adevērātă Musă, să zacă ca cenușerēsă după cuptor, neluată în sēmă, desprețuită.

Poesia noātră literară, în adevēratal înteles, apare pe la începutul acestui secol. Tocmai pe atunci se întēplă că un poet, de care nu șcicia nime că esista, că musa i-a pus și lui un sărut pe frunte, scriea în tăcerea momentului o poemă, cea mai voluminoasă, mai însemnată și mai originală tot-odată din epoca noātră de renașcere. Poetul a murit, pe la începutul deceniului al treilea din acest secol, în țēră strānă și împreună cu osemintele lui acolo a ramas și poema cu alte ale sale numeroșe scrieri însemnate. Vre-o cincideci de ani nime n'a amintit numele lui, nime n'a șciut, că Românii au în el un poet de valoare. Lui G. Asachi are să mulțāmescă umbra uitată a poetului, avem să-i mulțāmim noi, că s'a scos din gura perirei poema dimpreună cu celelalte scrieri ale uitatului poet, cari tóte zac aȳi în pulbera bibliotecii centrale din Bucureșci unite acum cu a Academiei române.

Acest scriitor, acest poet este Ion Budai-Deleanu¹. Cea dintēi șcire despre poema de care vorbim am allat-o din o scrișore a lui Papiu Ilarian publicată în 1870 în »Arhivul» pārintelui Cipariu. Poema se numeșce »ȳiganiada» seu »Tabāra ȳiganilor».² La alte

¹ A se vedea mai de-aprópe împārtașirea ce-o face Papiu Ilarian în »Analele» Academiei române pe 1870 pag. 105—116.

² »ȳiganiada» s'a scris după 1800 și înainte de 1821, căci poetul aminteșce de poema »Arghir și Elena» a lui Baracu apārūtă la 1800, ér din începutul cāntului IX se vede, că nu se întēplase încă revoluȳiunea lui Tudor și recāștigarea domniei naționale. O aprețiare a »ȳiganiadei» am făcut-o noi mai întēi în mod sumar în scrierea noātră »Istoria limbei și lit. române.» Iași 1885 pag. 252—253.

485

Clevete próspeis.

națiuni s'ar fi început numai decât a se publica cele mai importante din scrierile descoperite,² la noi înse tocmai cei ce eră datori să facă această, până în ziua de astăzi nu numai n'au făcut nimic, dar nici n'au mai amintit numele lui Deleanu; a trebuit ca un om privat, după 7 ani de zile, să-și ia onorifica sarcină de-a publica una din scrierile lui Deleanu, poema sus amintită. Înțelegem pe dl Th. Codrescu, care a publicat în fine poema „Țiganiada” în revista sa lunară „Buciumul Român” pe a. 1877, pentru-care i datorim totă recunoștința.

Dar întrebați, câți au cetit-o și din cari vor fi cetit-o, câți ș-au dat sēmă despre valoarea ei? Pentru a da o probă reală despre această, este destul să amintim, că de-și poema a fost publicată aici în Iași, am aflat chiar aici, nu simpli cetitori, ci scriitori de-ai noștri, cari nu șciau nici macăr că există. Ne întrebăm pentru ce această? Și mai ales când am vedut publicându-se lucruri cu cheltueli mari, unele înse cari nu trebuia fiindcă erau tipărite deja, altele de puțină, altele erăși de valoare cu totul specială și în fine altele aprăpe fără nici o valoare. Această provine mai întei din totala lipsă de sistemă în activitatea noastră și de drăpță apretiare, în care se mai amestecă apoi un lanț de alte considerațiuni și neajunsuri.

În cestiunea cu Țiganiada înse sînt și alte impregiurări și cu deosebire acestea au avut influință. Înainte de-a se publica și pe când noi nici nu șciam ce conține, ni s'a spus că n'are să se publice fiindcă ar fi totă numai o batjocură asupra boerimeii și a călugărimeii. După ce s'a publicat în „Buciumul Român” am audīt vorbindu-se aspru contra ei. Un bine a fost pentru cei ce pōte nu le place, căci s'a publicat în o revistă prē puțin lătită și editorului i-a scăpat din vedere ideia practică de-a o trage separat în vre-o câte-va sute de esemplare și a le pune în comerț cu un preț scădūt. Astfel poema a ramas aprăpe necunoscută chiar și aici în Iași unde a apărut. Până când își va află un nou editor, noi cu această ocaziune încercăm o analiză critică asupra ei, ca cel puțin de-o cam-dată s'o facem mai cunoscută pe această cale. Observăm înse, că în edițiunea dlui Th. Codrescu, — numai din ceea-ce putem noi observă după înțeles, căci n'am avut ocaziune s'o confrontăm cu originalul, care, cum spune reposatul Papiu Ilarian, se află în două esemplare cu multe variante, — s'au străcurat ici-colea erori, ceea-ce înse nu împedecă apretierea operei.

II.

Țiganiada este poemă eroică-comică. Subiectul este luat din viața Țiganilor. Etă cum începe poetul și-și espue subiectul:

Musă! lui Omir care odinoră
Cântași a brōșcelor bătălă;
Cântă și mie, fii bunisōră!
Ce se tēplă în mândra Muntenă,
Când în zămă Vladu-vodă cu silă
Viteza tu Faraon prāsilă.

Di cum vruă Țiganū să așede
Craiu... și țēră de moșlă,
Cum incinseră armele viteze,
Ba în ce chip și cu bărbăția
Indrāsniară și ei la bătăiă
Oblicind că Turcii vor să-i taia.

Dar apoi prin o gālcēvā amară
Căci nu se nārăvia depreună —

² Papiu Ilarian făcēnd relațiune Academiei romāne despre manuscritele lui Deleanu în ședința din 9 sept. 1870, s'a trecut simplu la ordine fără nici o încheiere.

Toți cari încotro se hprăștiară,
Lasând craiu, țēră și coronă;
Înse tōte aceste se făcură
Din diabolēsă indemnătură

Poetul se adresēză și la bieta hārtie, pe care mai ales poetii o năcājesc adese ori:

O tu hārtie mult răbdātōre
Care pe spate-ți cu voiă bună,
Tōtă înțelegia de sub sōre
Cu nebunūia porți depreună,
Pōrtă și aceste versuri a mele,
Și îi incredințată că nu-s grele.

(Va urmă.)

Ar. Densușianu.

Baschii.

(Urmare.)

XIV. (Înca ceva material de limbă.)

Aharra, hīră, cērtă; aisa ușor; alphor abure: (phor=bor); altschā=alcia, a nalță; aminnibat, puțin, un pic (minuo, minut, mēnunt, mērunt); cuseu a) cocon (în care se învêluie vermele de matasă; b) coque fr. ghiocia de ceva; c) coquille meleu, scoică; cuscudun fr. coquillage, Muschelthier; de origine a trebuit să fie; cosque cosquille, a cădūt s; la noi din cuseu cu strămutarea literilor; scoică; atcheiru fr. acier, oțel; aurkhi de sus, — urkha a spenzură; urecā la noi a sui; aberat avut (din avere); ar bārbāluț (lat. aries berbece); arra fr. arrhes, arvună; acaba, a capetă; arropa vestuseat (roparulă); barazcalt prāndiū (bara la celti pāne, māncare; bar în pra=prānd); barbalot verme; ung. tēreg; pentru ambele rădăcina lor; bere a birui, a avē; a-și apropiā; berri vērgă; din bar, arbore; bi doi (lat. am-bi, bi-ni) bitan de doueori) biga doi; de aci bigania, de doueori căsătoria; biga al latin; bijilia, vigilia; bilha pēr, lat. pilus, p=h; virjina, virgină; botz lat. vox, bōce; buru cap; buruzagi căpitan; cabasturu, căpēstru; cantika, cāntecă fr. cantique; cartiel cortel, locuință; cekhale secară, seigle fr.; curcuru cere (circus); soua de aci, curcubeu, (curcu=arc, Bogen); dembora timp; tempora latin, timpuri roman, în plural; durunda, durusturā, tresnet; hīră, ură; jan a māncă, (a-jun se vede-a fi cu a privativ; jangabe fără māncare; jejuno lat. postesc); khatia lanț; (catena lat. kelte nemț); khor-pitz lat. corpus; khorte rom. curte; khurutsche rom. cruce; lege lege; leiku, loc; machela māsēuā; makhila, macinā; mementu, moment; mendi, munte; menx smintit; musk, intunecos, negru (mas-tila=cernelă; fuscus lat.); patitu, pătīt, su'erit; phisa, a pīsă; photere, putere; souuneco sucna, vestment; tristecia tristura, tristetă; uncutu ungentuas lat., parfūm, miros; unguru, ingiur, impregiur, unku, trunchiu de arbore; zorthe, sōrte; hagu spumă (h se schimbă cu s, șagun) hen, versta, vechiu (sen-ex); hezcabia, zgaibă.

F, P și V se schimbă în B, și acesta predomneșce.

Faba, fève fr. baba, ung. bab, rom. bob; fag, bago; a frecă, bereca; ferbinte, bero; festum, besta, fr. fete; frunte, boronte; forța, bortscha; frēu, brida, fr. bride; a răpi, arropa; pace bake (ung. béke); pasca, pașune basca; păcat, bekhatu; păcătos, bekhatore; pōrta, bortha; archiv, archiba; vēl, bela; verde, berde; vighiere, begiră; vertis lat. vesturēt, bestitu; divin, divino; — favōre, fiabore; puls, folxu; arropa, rufă; m, cu b; amani bună (strabuna, mama

bătrână; baucanasa, fr. mouchoir, marama de nas; bain fr. baie, mannu; —

C in j; cosătura, jostura; c cade, frutu, fruct; pato, pact. — g in j; jeneralu, gente (general, ginte) jesto, gest; g cade, glora, loria; p cade, pluma, luma; v in j, jin, a veni; joan a merge; n cade, infam, ifame; insula, isla; infern, ifernu.

(Părți gramaticale.)

a) Genul.

In limba baschică nu este gen! adică: nu sînt substantive sîu adiective de genul masculin și feminin: — ori ce terminațiune are cuvîntul, terminațiunea nu indică genul; adjectivul e numai de o terminațiune, să și fie substantivele de lângă el, de mai multe terminațiuni.

Numai in verbul de paradigma numită familiară, se modifică formele de persoană a verbului, când se grăește cătră ființă masculină or feminină; altă urmă de gen, nu există.

b) Articulul.

In limba baschică articolul e: a, și fiindcă nu sînt genuri, e articolul pentru substantivele și pentru adiectivele de orice terminațiune, când aceste se declină; mai departe in limba baschică articolul a se pune totdeauna la capătul cuvîntului.

In 1882 căutînd »Memoires sur la langue celtique» de Bullet¹ in tomul al II-le și al III-le ce formeză dicționarul celtic, aflai că la Baschi articolul e a și se pune la capătul cuvîntului; prin acesta fui făcut atent la această parte a vorbirii, ce e asemenea și in limba noastră.

De mult timp am căutat o gramatică baschică și abia in maiu 1887 mi-a succed de a căpeta aceea citată mai sus și deosebi studiul articolului m'a indemnă la această scriere.

Mai întei de tôte să citez date din Bullet. A (la litera a) la Baschi e articol, ce corespunde articulelor franceze: le, la². Baschii pun articolul la capătul cuvîntului. A sîu ac e articolul singular; ac e pluralul; astfel, pentru de a cunoșce aceea, ce constituie proprialminte un teren in această limbă, e de lipsă de a-l despoia de acești articuli postpuși³.

In decursul dicționarului despre articolul a se face adeseori amintire; și pentru dovedirea aserțiunii voi cită încă unele date. »Aba, aboa auba Biq. gurafață. A final la Baschi e articol⁴. Arda la Baschi ani, mal mic cu pîrul roșu și roșu. A final e articolul⁵.

•Cherria bsq. porc. Finalul a e articolul basc⁶.

¹ Bullet »Memoires sur la langue celtique — tipărit la . . in Besançon. In trei tomuri mari, cam ca și triodele din biserică; primul cuprinde partea istorică și limbistică, — apoi explicările numirilor, localităților din Gallia, Spania etc pe unde au locuit Celtii. Intre dialectele celtice inșiră și pe cel basc și la fiecare cuvînt arată, că, de care dialect celtic se ține.

² Il ad a, A article, le, la en Basque. ad ac. Ac article: le la, Basque.

³ Bullet Tom. I in prefațiune: Les Baques mettent l'article à la fin du mot. A cu Ac est l'article singulier, ac le pluriel; ainsi pour connoître ce, qui constitue proprement un terme dans cette langue, il faut de dépouiller de ces articles postposés. La ac voi mai reveni.

⁴ Aba, aboa, auba B) bouche, ursage fr. L'a final cher les Basques est l'article.

⁵ Arda en Basque petit animal d'un poil rouge, — rouge. A final est l'article. Asemene: Aballa bs. fronde fr. Schleuder nemț. prasciă, — a final e articol

⁶ Cherria bsq. cochon, porc. L'a final est l'article basque. (ch=ș, in cher reallăm sertés, porc la unguri).

Sua bsq. joc incendiu. A e articolul ce se postpune e in baschică¹.

Bullet la cuvîntul: »Uria bsq. oraș cetate. A din finea cuvîntului e articol, ce Baschii il puneau îndereptul cuvîntului. Limba baschică e aceea, ce a fost limba vechiă a spaniolilor (mai nainte de a fi romanizați de Romani)². Bullet la cuvîntul: »Serr. Articulul a din finea cuvîntului basque a ramas in cuvintele primite de Romani, adică au luat cuvîntul cu articol cu tot p. e. Serr. munte colnic; la latini: serra, munte, — și a devenit terminațiune latină³.

XVI. (Aplicarea articolului a la Baschi.)

La Baschi silaba penultima — de regulă e lungă; alăturându-se articolul a, acesta de regulă formeză silabă scurtă și cea premergătoare, decă a fost scurtă, se lungește, adică intonează.

Articulul a se aplică astfel. 1) Decă substantivul se finește in a scurt, penultima e lungă; adogîndu-se articolul a, penultima se scurtează, a articolul se lungește; p. e. anheră, rîndunea, fără articol; anheră rîndunea, cu articol, și pe articolul a, se pune accentul ascuțit. Aci e excepțiune: — in celelalte forme articolul e silabă scurtă, — și silaba din capăt, ce a fost scurtă, devenind penultima, se lungește, capeta accent ascuțit⁴.

2) Decă substantivul se finește in e sîu u, aceste litere se schimbă in i lung, apoi se adaugă articolul a ca silabă scurtă, p. e. ozte (oste) cu articol: oztia; areche (vițel) cu articol: arechia; celu (cer) cu articol: celia.

3) Decă substantivul se finește in i sîu o, fiind aceste scurte și avînd penultima lungă, — atunci i sîu o din capăt, capeta accent ascuțit, adică ton lung și articolul a, e silabă scurtă; p. e. chori pasere; choria paserea; ollo pui; olloa puiul.

4) Decă substantivul se finește in r, acesta se duplică și adaugă articolul a; p. e. lur pămînt, țeră (lat. Sel-lur); cu articol: lurră. Excepțiune câteva cuvinte, când r nu se duplică.

5) Decă substantivul se finește in ori ce alta consonanță, articolul a se adaugă; p. e. gérren frigare, lance; cu articol va fi: gerréna.

(Va urmă.)

Dr. At. M. Marienescu.

¹ Sua bsq. feu incendie. A est l'article, qui se postpose en Basque. (Din su e sud; la ungar sîtni a frige, sűtemény friptură; in ambele cuvinte acțiunea focului.)

² Bullet la Uria și Serr. Decă vom consideră, că la Galli și la Bretoni, acăr limbă formeză dialecte celtice, cas a insemnă casă, — la latini vechi casa, se vede că a din urmă — ce a devenit terminațiune latină, e articol, sîu la inceput, a putut se ția articol.

³ La punctul acesta, putem să vorbim ceva și in interesul nostru. Géze autorul gramaticii nu ne spune, că ore a scurt din forma nearticulată, din anheră se elidază? sîu se constringe cu articol a, in forma articulată: anheră? Nici noi nu șcim spune ceva hotărît, că ore a din mămă, se elidază? sîu se constringe adică se topește când e cu articol, adică: mămă, a curat dar silabă scurtă. — Etimologii, prin acea, că la articulare puneau semnul elisiunii, adică o comă, sus, inainte de articol: mamă arétau cel puțin, că a se elidază, deși aci nu e o elisiune luată in sensul strins. Fonetistii articolul a il folosesc ca ori ce a ori unde in cuvînt și nu reflectază unde a, e articolul. Decă se elidază in nominativ, atunci se elidază și in alte casuri de declinațiune, — și pentru despărțirea articolului de trunchiu, elisiunea apare de lipsă in tôte casurile. Eu cred, că se contrage și pentru acesta, a și a articolul, contras ar trebui insemnat, cu circumflex, semnul contragerii in alte limbi; astfel mămă, cu articol: mămă. Dar fiind că A ađi e un semn pentru un son, e greu de a repară un lucru stricat.

L e n e .

Eram mai mulți în drumul de fer. Calea lungă, zăpușela nesuferită și uruêla monotonă, ne aromiseră pe toți: pe unul cu capul pe spate, pe altul cu capul între mâni și cu cotele pe genunchi. Al treilea moțaiă; al patrulea sforăia; ș-altul se încercă să dormă epureșca, cu ochii deschiși.

La scăpatul sôrelui un vânt recorel începuse a suflă. Căldura se micșorase; zăpușela încetase; aerul nu mai semănă cu o apă incropită. Indată ce nădușela de pe tâmplele celor somnoroși și adormiți se recise, mâinile lor începuse a se mișcă, pleoșele trăgeau una în sus cealaltă în jos, capetele se învârtiau în osia gâtului, picioarele hîrjiau tocurile pe mușamaoa tocită a vagonului. Viața se deșteptă încetul cu încetul. Când sôrele apusesse deseșșit, întindend pe cer fășii lungi și roșii, prietimi se deșteptaseră întremați și cu poftă de vorbă.

Anecdotele, amintirile din liceu, ștregăriile din facultate, dragostele și politica, se amestecau fără nici un șir, fără nici o ordine. De multe-ori vorbiam doi și trei d'odată. Insfêșșit spuseră tot ce puteau să spue învălășșit, până ce ajunseră la patimile lor. Aci se vedea bine că sînt buni prieteni și lucru rar printre tineri, își povestiau slăbiciunile într'un chip omenesc și sincer. Conclușșile a patru din ei erau cele următore:

— Mie imi plac la nebunie femeile frumoșșe și Alfred de Musset.

— Mie imi plac femeile tinere și vinul roșșu și bun.

— Și mie, țêrancele rêscopte de sôre, voinice, cu pêrul fără colôre, cu ochii negri, cu sinul micșor și pietros și vênătoreă.

— Êr mie imi plac fetele sficioșșe, fragede, neșșciutore, în ochii cãrora se vede ciuda curiositășșii și în al doilea rënd un cal negru cu trapul deschis, rpede, cu nările rêsștrânte și cu rêsșullarea abiă simțită.

Cel d'al cincelea, care în tot timpul căldurii, stătuse cu capul între mâni și cu cotele pe genunchi, deschise gura și începșșu să vorbêșșcă încet și pe gânduri:

— Pe mine me cunôșșeșși din liceu: eram un copil ciudat, cu o viață...

— Mai tare, mai tare, țșșiseră ceialalți, n'aușșim nimic în uruêla asta nesuferită.

— Mie nu mi-a plăcut nici-odată ce a plăcut celorlalți, nu pentru că plăcea celorlalți, dar pentru că nu-mi plăcea mie. Cât despre gusturile mele, destul de pronunțate, le-am închis în mine, nu le-am dat pe față și nici n'am îndemnat pe cineva să le împărțășșescă. De regulă pe la 18 ani studenșșii au un obicei nesulerit d'a se imboldi între ei la lucruri rele sêu bune și mai ales rele, cari din felul lor nu le-ar plăcê. Cei cari fumêșșă, imbie cu țșșigări pe cei care nu fumêșșă. Tutunul este sânetos chiar, te apêră de molimă, îți ia grêța bucatelor după mêsșă, ș-apoi într'o țșșigare de tutun câte idei nu stau ascunse. Când fumezșși, gâșșeșșci frasele cele mai bune; când fumezi, îți legi mai bine ideile între ele; decă ești trist și fumezi, gândurile cele triste se ripisesc ca și fumul dela o țșșigare; decă n'ai parale fumezi, te gândeșșci și pe loc gâșșeșșci mijlocul d'a le gâșși; când nu mai ești iubit, o țșșigare, doue, trei, patru și tortura amorului se schimbă în senin și în linișște. După doue țșșile de

discursuri de felul acesta, ba și mai neghiobe, cel care nu fumă ș'apucă de tutun, vêrsă de câteva ori și în așșeptarea bunelor cari țșșin de tutun, bietul băiat prinde patima fumatului contra cãreia se luptă apoi o viață întregă fără a izbuti să se dèzberede ea. Cei cari beau d'asemenea cad pe cei cari nu beau decăt apă și încep: »Dar ești ca un copil mic, ca o fată de pension, ar trebui să fii mai bărbat. Un pahar de vin este furat din buzunarul doctorului; vinul îți dă sânge, te face mai viu, îți dă mai mult curaj d'a gândi, te face mai îndrâșșnet, țșși-aprinde inchiupirea. Incercă-te după câteva pahare de vin să scrii, vei vedê câtă imaginație ai și ce vie este și ce puternică este și cât de capricioșșă și de fermecătore este. Ce fel de literatură faci și tu! Literatura modernă fără vin este ca un smêu fără vâjșșitore!» Și bietul băiat după numeroșșe îndemnuri cêrcă un pahar de vin, cêrcă doue, bê apoi binișșor, până când începe să bea bine. În sfêșșit începe a face șșș-a țșșipări stihurii. La urmă, de patima vinului și de bôla stihurilor nu se mai pôte vindecă. De amêșșela vinului și d'a stihurilor, cãci vinul amêșșeșșca cu spirtul, êr stihurile cu rima și cu lipsa de spirt, ș'apucă de-gazetărie. De aceea în totă țșșera abiă se gâșșesc, printr'o mie de versificatori, doi trei-poeti originali cari pricep versul și creză câte ceva. Tot așșă se întêmplă cu bileardul, cu femeile, în sfêșșit cu tôte abuzurile cari se presintă inchiupurilor naive într'un chip fermecătôr de cãtră cei șșșireți și rei. Am băgat de sêmă inse, că cei cu vișșii, decă au și ceva bun în ei, acest bun îl ascund cu ingrigire, de tēma d'a nu fi concurăți în ce le-a mai ramas ca valôre. Astfel ve previu că eu am avut și am o patimă primejdiôșșă pe care am pășștrat-o cu ingrigire numai pentru mine și am ascuns-o cu atât mai mult, cu cât se pôte împrășștia mai lesne decăt tôte celelalte patimi și vișșii. E destul s'o veđi ca să te și molipseșșci. Ea, dela ea însăși, este un adevêrat discurs-atrăgêtor.

— Să vedem, ce patimă, spune-ne, țșșiseră ceialalți patru.

— Lenea, respunse cel d'al cincelea. Lenea care te fură, te moleșșeșșca, te descântă și-ți povesteșșca în urechi o multime de basme fermecătore și-ți desfășșșură inaintea ochilor tablouri cu mult mai frumoșșe decăt priveșșștile reale și te ridică de pe pãmênt, le-gânda-te în aer cu mult mai dulce decăt cum te cêlătănă o barcă pe apă. Români din firea lor sînt nestatornici și leneșși, de aceea avem doctori care în viața lor nu mai citesc un rënd, de aceea avem profesori cari rēmân la o carte cãt trãesc, de aceea avem scrișșitori buni cari n'ar putê rãbdă să scrie 50 de pagine într'o țșși. Români sînt leneșși din firea lor, de aceea au atâtea cuvinte pentru acêșșta stare a omului: leneșș, trândav, moleșșit, cãșșcãund, somnoros, aplea, dulău, adormit, bleg, molău, pirotit, înțelșșit și alte multe cari ca și acestea se aplică și prostului și leneșșului. Și câte frase n'a mai scornit, aplicându-se la lene: dôrme d'a incipioșșele, abiă se mișșcă, încãldeșșca locul subț el, a prins rãdăcini în pãmênt, i pică m... în pólă, cade d'a incipioșșele, se cêlătănă ca o glôbă în ham, abiă deschide ochii, cască să-șși deschee fãlcile, pică pară málăeșșta, i s'a cãrșșpit ochii, abiă mestecă, etc. etc. Dar nu de acêșșta lene este vorba, ci de patima lenii, a lenii care me apropie de fericire și care me trezeșșca sârac lipit și destul de desgustat când me gândeșșca că gura trebuie să ronție și stomacul să môle, să vênțure și să mistue. Este vorba de lenea care me împiedică d'a fi om ca toți ômenii, făcêndu-me inse să gust plăcêri pe cari alșșii nu le pot nici înțelegê, nici gustă. Când se inoptêșșă și cerul se spêlă de albastrul țșșilei și stelele strălucesc ca nișște țșșinte lustruite, clipesc ca nișște ochi de

argint și spuzesc nemărgitului coviltir al cerului, când luna ca un taler luminos și rece se ridică liniștit, eu me lungesc în mijlocul curții, pe môlele florilor sêlbatică și nu ve puteți închipui cum mi se apropie tot vèzduhul de pleôpele moleșite ale ochilor. Și basmele încep să mi se deștepte în cap. Și din când în când cerul mi-apare și dispore ca un tablou care se întorce când eu fața când au spatele înaintea ta. Ziua când sôrele inundă lumea cu un potop de lumină, stau ceasuri întregi privind în vag, printr-o gene. Și micul curcubeu lipit de grăsimă genelor se aprinde și se desfășură și se precipită pe albastrul străvechiu al cerului. În diminețile de ernală, focul s'a stins de mult în sobă, este frig în odaie, obraji și vârful nasului sânt reci și stând ghiemuit în plapâmă, simt, gust cu plăcere, me îmbêt din căldura care se încovoe după trup, între mine și plapâmă, ca o vată môle și căldicioasă. Într-o căldură me afund ca într-o baie încropită. Închid ochii, resflu ceva mai greu, dar nu adorm. Între a dormi și a fi deștept este o viață nespūs de plăcută: or-ce închipuire este o realitate, cu formele, cu colorile, cu mișcarea și cu vierșul ei fericit. De ființa pe care o iubești, te apropii sficios și o sâruti, dar o veți bine și-i guști carnea fragedă, rumenă și parfumată. Paralele care-ți lipsesc le găsești și ai trecut hotarele în țera minunilor. Volumul pe care nu l'ai scris încă și pôte nu-l vei scri nici odată, îl alcătuești în câteva minute, mai frumos decât ai puté, mai frumos chiar decât ai vré. Lenea la mine este adormirea a trei sferturi din viață și mărirea colosală a remășiții ei; lenea la mine este o stare de magnetism animal: este o realitate mai puternică decât adevărata realitate. În așa stare, fiind culcat pe un dig, am cădut în mare; în așa stare fiind, am cădut după cal; în așa stare fiind, când am deschis ochii și m'am vèdut într-o oglindă am înghietaț de frică, creșând că m'am înșelat și m'am culcat într-o odaie străină cu un străin alături. Închideți ochii cu toții și spuneti-ve un basm în minte, ca și cum l'ai spune altora și veți vedé ce fericită stare este această lene.

Într-adevăr cu toții au închis ochii, forțe convinși că vor gustă o fericire ciudată. În capul fiecărui se deșiră un basm. Unii rideau, alții se încruntau. Toți erau cu ochii închiși.

Când s'au deșteptat, trecuseră de orașul în care trebuia să rămăe.

(R-1)

De la Vrancea.

Clevete prospete.

— Veți ilustraținea de pe pagina 485. —

Încă-i dimineță. Cea mai mare parte a locuitorilor nu s'a sculat. Numai piața începe a fi poporată. Tèrgoveții s'adună din tôte părțile. Pilărițele își aduc maria ș-o aședă, să fie tôte gata pe când vin cumpărătorii.

Și până când o să vină aceia, timpul nu se perde înședat. Încep conversațiile, poveștile, clevetele. Ce s'a întâmplat în ziua trecută. Ba aici se șciu și secretele din noțtea acésta.

În deosebi pilărițele sânt măestre în d'ald'aste. Ilustraținea din nr. acesta înfătoșeză doue figuri de pilărițe. Una ș-a cuprins locul, cealaltă numai acumă a sosit. Tocmai de aceea șcie și noutățile cele din urmă: ș-apoi încep clevetele cele mai prospete.

Vai de aceia cari ajung pe gura lor!

I. H.

LITERATURĂ ȘI ARTE.

Știri literare și artistice. *Di V. Alecsandri* a petrecut sèptemănilé din urmă la București, asistând la repetițiile și la primele reprezentațiuni ale piesei sale »*Óvidiu*«. — *Carmen Sylva* a publicat o nouă operă, numele acesteia este »*Fata lui Decelal*«. Un diar din București scrie, că regina lucrăză cu di V. Alecsandri la o piesă în versuri, care va fi reprezentată pôte în stagiunea acésta pe scena Teatrului Național. — *Di Aristid Pupaopol-Calimach*, deputat, care a făcut istoria orașelor Botoșani și Bèrlad, lucrăză în acest moment la istoria Galaților. — *Di Lazăr Șăinean*, la recomandăținea unanimă a facultății de litere din București, a primit un premiu de 5000 lei pentru cartea sa »*Încercări asupra semasiologiei limbei române*»; densul va merge la Paris să-și continueze studiile.

Conferințe literare. *Di V. A. Urechia* a ținut duminică la cerul militar din Roman o conferință, în scop d'a adună bani pentru ridicarea statuei lui Miron Costin. — *Di Petra-Petrescu*, mergând din Brașov la Ploescei, a ținut acolo joi o conferință asupra temeii »*meștesugul de a face bani*«. — *Di C. Lupu*, absolvent al facultății de litere din București, a ținut sâmbătă în societatea »*Tinerimea română*« o conferință despre »*segregația și selecția artificială și naturală*«. — *Di Urban Iarnik*, cunoscutul filolog filoromân, va începe anul acesta la universitatea din Praga o serie de conferințe asupra gramaticii române.

Poetul Eminescu, scrie »*Curierul Român*« din Botoșani, contrar șcrierii date de »*Liberalul*« din Iași, se află tot greu bolnav, în Botoșani. Dar în privința inteligenței pare a fi revenit la o stare mai senină, mai conscientă. În schimb înșe, corpul șeu e un adevărat putregaiu. Râmile ce-i acoperiseră mai tot corpul și cari au dispărut momentan sub influența curei suportată la Hali, s'au redeschis din nou și încă eu mai multă furie ca mai înainte. Nenorocitul e în starea cea mai desperată, neputând părăsi patul de sèptemăni întregi deja. Și nici un ajutor de nicăeri! Ce timpuri, ce societate, ce barbarie!... Aflăm tocmai acumă, că societatea revistei »*România Literară*« din București a deschis liste de subscripțiuni pentru a veni în ajutorul poetului Eminescu.

O nouă istorie a limbei și literaturii române. Afară de unele încercări de mai înainte, în timpul din urmă au apărut doue șcrieri, cari viniau să umple golul simțit prin lipsa unei istorii a limbei și literaturii noastre: una de di V. A. Urechia, alta de di Ar. Densușian. Di I. Nădejde, pare-ni-se profesor în Iași, fiind de părerea că noțiunile de istoria limbei în aceste opere sânt neindestulătoare și cu deseversire greșite, a publicat un volum de 516 pagine, sub titlul »*Istoria limbei și literaturii române*«, cu probe de limbă și de ortografie din tôte vécurile, precum bucăți literare alese, începând din cele mai vechi timpuri până aji, pentru cursul superior liceal. Conform programei sale, autorul a dezvoltat mai cu sémă partea relativă la istoria limbei, care în adevăr e bogată și astfel are să cuprindă un loc înșemnat în literatura noastră. Partea despre istoria literaturii e mai scurtă, așa dicând numai extractivă. Dintre șcriitorii noștri vechi și noi numai câțiva se amintesc: căci autorul ș-a propus a »*vorbi numai de cei ce au scris cu ôrecare talent lucruri literare*«. Dar activitatea lor ar trebui să se aprețieze conform epocii în care au trăit și amésurat influenței ce-au avut asupra dezvoltării noastre intelectuale. Dorim dară, ca în o eventuală edițiune nouă să se întregescă și partea acésta. Dar și pân' atunci, trebuie să constatăm, că lucrarea dlui

Nădejde merită considerațiune și spriginire. Se află de vîndare la librăria Fraților Șaraga în Iași, prețul 3 fl.

Corcotați literare. Sub acest titlu a scos la lumină dl Aron Densușianu la Iași un volum de 487 pagini, care conține o culegere din articoliile sei literari publicati în „Familia”, „Federațiunea”, „Oriental Latin”, „Columna lui Traian” și 'n alte publicațiuni periodice. Șirul lor începe cu un studiu intitulat „Epopoia română”, apoi urmăzează o analiză critică a poeziilor lui Gr. M. Alecsandrescu; „Critica unei critice” este o intimpinare a „Poesiei Române” de dl Maioreșcu; „Semo sancus și sâmbel” un studiu de mitologia comparatică; Poesiile lui Andrei Mureșan, studiu critic; analiza critică a poemei „Dumbrava Roșie” de V. Alecsandri, una dintre cele mai valoroșe critice ce posede literatura noastră, publicată înteu în foia noastră la 1872; Aventuri literare, aceste asemenea au apărut înteu în „Familia” ia anul 1881, de unde s'a reproduș și 'n broșură; „Fântâna Blandusiei”, de V. Alecsandri, critică; O mușă cenușerêsă, un studiu asupra „Tiganiadei” lui Ion Budai-Delean, pe care începem a-l reproduce în nr. de acuma; Poesiile lui D. Bolintinian, pe care-l pune de-asupra lui Alecsandri; volumul se 'nceheie cu o serie de scrisori literare. Impresiunea generală ce dobândim din cetirea acestui volum, este, că dl Ar. Densușianu e un antagonist hotărît al dlui Maioreșcu, pe care-l combate cu totă asprimea, făcându-l chiar plagiator. Dar aflăm totodată și aceea, că ne vorbeșce un cap cugetător, care a făcut studii serioșe, de cari gășim puține în literatușea noastră. Nu consimțim, cu tôte tesoșe sustinute de densus, dar trebue să constatăm, că voiumul seu merită să fie cetit, căci într'ensul gășim idei, apretări, analize și studii prețioșe. Se află de vîndare la librăria Frații Șaraga în Iași, prețul 2 fl. 50 cr.

Cetirea gazetelor româneșci. „Luminătorul” din Timișoara începe în numărul seu din urmă un șir de articoli, tratând cestiunea vechie, care se numeșce indiferentișmul publicului românesc față de diaristica națională. Autorul articoliilor vede, că lumea română preferă din ce în ce mai mult diarele străine. Resultatul este, că diaristica română nu numai nu se pôte avêntă la culmea misiunii sale, ci tôte diarele române, numai că tănjesce, abia o duc de pe o și pe alta. Se pôte sustine, că 'n ziua de astăzi diaristica română se frământă aprôpe cu aceleași greutăți, cu cari se frământă fericitul Iacob Mureșan, împreună cu veteranul nostru G. Barițiu, pe timpul când au înființat „Fôia” și „Gazeta.” Cum se pôte, că adli mii și mii de români cari abonêză cel puțin câte o foie neromână, dar foie română nu străbate în casa lor! Aceste aparințe sînt într'adevêr triste, dar și periculoșe.

Diaristic. *La Blaș* a apărut o foie nouă, care se numeșce „Fôia bisericească și școlastică” și are să fie organ al provinciei mîtropolitane gr. c. de Alba-Iulia și Făgăraș. Redactori sînt dnii dr. I. Rațiu și A. Uilacan. Dorim acestei toi prôșperare mai îndelungă, decăt a foilor bisericeșci și școlare ce au apărut până acuma separat în Blaș, dar au încetat din lipsa abonaților. Noua foie va eși de doue ori pe lună; prețul de abonament pe an este 6 fl. — *Orfanul* se numeșce un diar bimensual care a apărut la Focșani în România cu cuprins politic. — A apărut „Buletinul mensual al librăriei generale din România și al librăriei române din străinătate pentru anii 1885—86—87” de Alexandru Degennmann — *Gorjul* se numeșce un diar cotidian, care a apărut în Tergu-Jiu. — *Societatea „Tinerimea Olteana”* a hotărît să scôtă o revistă științifică literară.

Premiu. Redacțiunea „Revistei Politice” din Suceva a destinat premiul de 4 galbeni pentru scrierea

cea mai bună în care se va desfășura originea și valoarea rezeșiei bucovinene, causele decadentei sale și mijlocele ce ar fi de întrebunțat spre a se ridica. Lucrările, cari vor trebui să formeze cel puțin 1 și jumătate cōlă de tipar, să se adreseze redacțiunii amintite, care, esaminându-le prin o comisiune, va tipări pe cea mai bună atît în diar cît și separat în broșură.

Despre sculptorul român Valdubea, diarul italian „Il Corriere italiano” publică o apretiere foarte măgulitoare. Artistul studiează acuma la Florența, unde raportorul numitului diar i-a făcut o vizită. Dl Valdubea, scrie diarul numit, tratează sculptura de genre și o tratează cu grație și știință. Figurile sale, în operele ce am vêșut, sînt luate din aceea ingrată etate, în care un om nu este nici copil nici tiner; dar au o adevêrată originalitate; părțile anatomice sînt curate și modelația elegantă. În atelierul dlui Ionescu am vêșut patru statue; doue în ipsos bronzat, una intrarea în baie, alta frica ce o produce apa. Alta în marmură; repaosul după baie frumoșa expresie a lunei fericite a corpului după o bună baie. Er alta încă neterminată, intitulată: prima lecție, un copil care invêță a, b, c. Tôte aceste patru opere sînt demne de laudă. Dl Ionescu Valdubea la salonul din 1885 din Paris a obținut o mențiune onorabilă. Junelui artist român i suride viitorul, promițându-i un adevêrat succes.

Dicționarul germano-român al dlui Lazăr Șăineanu, pe care-l anunțarăm în nr. trecut, este o lucrare de valoare. Autorul cunoșce bine ambele limbi și s'a servit de cele mai bune dicționare germane. Idiotisme sînt traduse cu idiotisme corespunzătoare. Autorul espune la început și la fine metodel seu, precum și lasele prin care a trecut limba germană. La capêț ne presintă o listă foarte interesantă de cuvinte române luate din limba germană, întrebunțate mai cu sêmă în Bucovina, Ardeal și Moldova.

Intro serată literară. dată la castelul Peleș, scrie „Românul” dōmna Elena Hübsch, soția simpaticului nostru artist Eduard Hübsch, a recitat înaintea M. S. reginei cîteva din poeziile sale române intitulate „Flori modeste și cugetările unei Oltence.” Dōmna Hübsch a fost viu feliicitată de Majestatea Sa pentru frumoșul seu talent. M. S. regina a reținut pe dōmna Hübsch la Sinaia până la venirea dlui Alecsandri, pentru ca și poetul să audă versurile din „Flori modeste și Cugetări ale unei Oltence.” Colecțiunea dōmnei Hübsch va fi publicată.

„Literatorul” din Bucureșci, după cum aflăm din „Românul”, a renăscut ca fenișel din cenușa sa, în mijlocul urărilor multor invêțați și scriitori români, bētrâni și tineri. Pentru a da „Literatorului” ființă și locul ce merită în lumea noastră literară și 'n mijlocul cetitorilor, direcțiunea s'a oferit dlui B. P. Hășdeu, carele a și primit-o. Colaboratori vor fi dnii Urechia, Ispirescu, Anghel Demetrescu, dela Vrancea, Vlăhuță, Lupul-Antonescul, I. Bianu, Clavel, Georgescu, Măntoiescu, Tărtășescu, Constantinescu-Teleor și dnii Macedonschi și Bileiurescu. „Literatorul” va apăre luna viitoare.

Scrieri bisericeșci. *La Blaș* au apărut: „Introducere în sânta scriptură a vechiului și noului testament” de dr. V. Șmigelschi, prețul 40 cr.; „Compendiul istoriei bisericeșci” tot de dr. V. Șmigelschi, prețul 70 cr.; „Istoria biblică a testamentului vechiu și nou de Gavriela Pop, prețul 50 cr.

Carte de școlă. La Brașov, în editura lui H. Zeidner, a apărut acest manual: „Fisică, pentru școșele populare” de Dionisie Făgărașan, profesor. Manualul acesta e intercalat cu 74 ilustrațiuni și costă legat 45 cr., broșat 40 cr.

Calindare pe 1888. *Noul calendar de casă*, pe anul bisect 1888, publicat de tipografia Alexi în Braşov, a eşit de sub tipar cu cuprins interesant şi cu mai multe ilustraţiuni, între cari una în frunte reprezintă pe Stefan cel mare. Alară de partea calendaristică, găsim şi o lectură bogată şi anume: Aşa a fost să fie, *novelă*, de Theochar Alexi. Un episod din romanul »Beiu, vodă, Domn« asemenea de Theochar Alexi; Copii minunaţi; Pré multă chibzuélă, norocul ţi-l desbară, proverb de Theochar Alexi; Flôrea reginei, de acelaş; Stefan cel mare, Domnul Moldovei, de B. B. Secărean; Nu vrei, Croitorul împărat, poesii de Theochar Alexi; Greva faurilor, poesie de François Coppée, tradusă de Theochar Alexi; câteva glume, fragmente din opera »Lăcustele« şi bombone. Preţul 30 cr. — *Calendarul diecesei aralane* a apărut şi pe anul viitor sub titlul »Calindar pe anul dela Christos 1888.« Ca lectură ne ofere o *novelă istorică* »Şendrea« de T. C., apoi poesii vechi de Alecsandri, Andrei Muresan, E. (?) Eminescu, Gr. M. Alecsandrescu şi 'n sfârşit notiţe economice, datine populare, anecdote. Preţul 30 cr.

TEATRU ŞI MUSICĂ.

Şcrii teatrale şi musicale. *Di Millo* a reintrat în Teatrul Naţional din Bucureşti; direcţiunea şi comitetul au hotărît să se dea bătrânului artist 200 lei pe lună, o reprezentaţiune de beneficiu şi facultate de a juca numai odată pe lună, când va voi. — *Dşóra Amalia Velcan*, o româncă din Sibiu, debutază pe scena germană de acolo, făcând efect, cu toate că încă nu, de mult a intrat pe cariera teatrală. — *Dşóra Bărsescu*, văfând că un rol al ei s'a dat dşorei Dumont, a trimis direcţiunii dela Burgtheater în Viena demisiunea sa, declarând că mai mult ea nu va păşi pe acea scenă, câtă vreme altă artistă va juca rolurile ei. Şcirile primite tocmai în momentul acesta ne spun, că aflăcerea între dşóra Bărsescu şi între direcţiune s'a complanat, dsa va juca erăş la 24 l. e. în »Die Gräfin Lambach.« — *Di E. Häbsch*, conducătorul orchestrei dela Teatrul Naţional din Bucureşti, a schimbat anul acesta tot repertoriul destinat teatrului român. — *Dra Aurelia Chifu*, tinera cântăretă română, despre care vorbirăm în mai multe rânduri, debutază acuma la Veneţia cu mare succes. — *Coquelin*, renumitul artist francez, dând reprezentaţiuni teatrale prin Europa orientală, vré să dea câteva şi la Bucureşti în Teatrul Naţional.

Societatea pentru fond de teatru român. Adunarea din Oraviţa a produs Societăţii un profit material considerabil. Din procesul verbal al şedinţei a doua, publicat în nr. 38 al foii noastre, s'a văfuit că până la încheierea adunării s'a încesat dela membrii 313 fl. 81 cr.; de atunci comitetul arangiator a mai trimis presidiului adunării 283 fl., ca *taese* dela membrii şi ca vinit curat din festivităţile arangiate pe timpul adunării, cu totul dară 596 fl. 81 cr. La asta sumă vine a se mai adaugă un ofert de 100 fl., şi doue subserieri în suma de 7 fl. Deci suma totală este 703 fl. 81 cr. În curënd vom începe să publicăm un raport amănunţit, dimpreună cu lista membrilor şi a contribuitorilor.

Teatrul Naţional din Bucureşti. »Ovidiu« al dlui V. Alecsandri, cu care s'a descnis stagiunea, s'a mai jucat după aceea de doue ori. La prima reprezentaţiune teatrul a fost plin; autorul, precum şi artiştii, au fost aplaudaţi cu entusiasm. Autorul a mai adaus un prim act, astfel acuma piesa are 5 acte. La a doua reprezentaţiune parterul a fost tot atât de

plin ca şi la prima, dar logele erau cevaş mai gôle. În a treia séră publicul a fost mai mic. A patra séră s'a dat »O slujbă grea,« primă reprezentaţiune şi »Grin-goire« reprisă, amëndoue comedii franceze. »Slujba grea« a avut succes deplin, a doua ea mai de mult. De atunci s'a mai jucat: »Crima celebră« şi »Fântâna Blandusiei;« acesta din urmă s'a dat la cererea a 150 de ardeleni, cari făcură o excursiune din Braşov la Bucureşti. A urmat: Unchiuşal Sărăcie. Se anunţă, că »Sapho« de Grillparzer se va juca anul acesta pe scena Teatrului Naţional.

O piesă nouă. Cetim în »România«: »Dăm cu înţietate cetitorilor o şire teatrală. Poetul Macedonski lucrăză cu activitate la o tragedie estrasă din istoria regilor Ebrei şi intitulată »David.« Se spune că direcţiunea teatrelor va face toate cheltuelile necesare cu punerea în scenă şi aducerea dela Viena a unui balet anume pentru această tragedie. Di Macedonski, se dice, că ar recurge la talentul dlui Maurice Cohen pentru compunerea ariilor de balet şi a corurilor.«

Societatea „Armonia“ din Botoşani a deschis la 1/13 octombrie o şcolă de musică istrumentală şi vocală, în localul ei, casele Pascal. Pentru acest scop, societatea a adus un profesor special din Viena. Cursurile vor urma regulat de trei ori pe săptămână, pentru fiecare instrument, ca şi pentru voce; costul nefind decât un minim de 6 lei pe lună.

Operă italiană nu va fi în erma viitoare la Bucureşti. Direcţiunea teatrelor, după cum ne spune »Românul,« a resiliat contractul cu impresă operă italiană. Astfel, cel puţin până acum, Teatrul Naţional nu va avé decât reprezentaţiunile societăţii dramatice române.

CE E NOU?

Şcrii personale. *Di Aloisiu Wlad de Selşte*, veteranul nostru anteluptător, în urmă judecator la tabla regescă din Budapesta, la 1 august a intrat în pensiu-ne binemeritată. — *Comerciantul Teodor Bleha* din Braşov, carele nu de mult a murit, a lăsat prin testament »eforiei şcolilor române de acolo un vinit anual de câte o mie de lei noi. — *Di Zeno Mocsonyi* a dăruit 30 fl. 16 cr. Reuniunii femeilor române din Arad. — *Di Sever Babeş*, al patrăle fiu al dlui Vinc. Babeş, locotenent în regimentul al III de husari Turn-Taxis, a escelat astle cu ocaşiunea manevrelor din Ardeal, încât comandantul corpului 12 F. Z. M. baron de Schönfeld l'a laudat într'un ordin de dic. — *Di dr. Istrati*, distinsul chemie din România, a inventat un nou corp chemie, căruia i-a dat numele de »Franci-nă,« în semn de recunoşcintă pentru »Francia,« unde ş-a făcut studiile. — *Di Lazar Sfîtozar Simon* la 1 octombrie a fost promovat la gradul de dr. în drept, de cătră universitatea din Budapesta. — *Di dr. G. Crăciunescu* s'a hotărît a părăsi oraşul Iaşi, spre a se stabili pentru totdeuna la Bucureşti.

Hymen. *Di dr. Ludovic St. Méhez*, medic cercual în Mehadia, la 17 l. e. ş-a serbat cununia cu dşóra Elena Manguica în Oraviţa. — *Di Eerjen Bian* şi dşóra Ludovica Moga s'au fidantaţ în Frata la 9 octombrie. — *Di Titu Domşa* şi dşóra Aurelia Teaha la 17 octombrie ş-au serbat cununia în Chizdia. — *Di I. Roxin*, farmacist la Ceica, în 15 l. e. s'a cununat cu dşóra Nina Karácsanyi în Arad. — *Di Emiliu Papp*, concipist la direcţiunea financiară din Timişóra, s'a logodit cu dşóra Elena Papp, fiica protopopului gr. e. Ioan Papp din Bösig, comitatul Arad. — *Di Th. M. Stoenscu*, directorul »Revistei Literare« din Bucureşti,

s'a logodit cu dşora Jenny N. Elefterescu. — *Di George Oprea*, teolog absolvent al archidiecezei sibiane, la 30 octombrie n. se vacunună cu dşora Marii Adamovici, fiica preotului Dionisiu Adamovici din Abrud.

Testamentul lui Teodor Papp. Reposatul Teodor Papp, a cărui mörte o anunţam în nr. 39 al foii nörste, a lăsat după sine un testament, care i va conserva numele pentru totdeauna. Ingrigindu-se de buna sa consörtiă, ved. Otelia Papp şi de töte rudele, ba şi de unii amici, reposatul a făcut şi o fundaţiune filantropică cam de 70,000 fl., căci cam atăta preţese averile mişcătore şi nemişcătore din Lugos, Jabar, Cheheş şi Giula, lăstate anume pentru acest scop. Din vinitul acestei fundaţiuni, care are să se numescă »fundaţiunea lui Teodor Papp« se vor împărţi stipendii tinerilor gr. or. români din Giula, cari studiază la gimnasia, academiile ori universităţi. Rudele şi familia dlor dr. At. M. Marienescu şi Ioan Nedelcu vor avea preferinţă. Administraţiunea fundaţiunii o va purta consistoriul gr. or. din Arad. Afară de acęsta fundaţiune, a mai lăsat bisericeii gr. or. din Lugos 1000 fl., bisericeii gr. or. din Cheheş 200 fl., bisericeii şi şcolei gr. or. române din Giula 80 fl., corului vocal român din Giula, decă se va infiinţa 80 fl., câte 50 fl. casinei române din Lugos, reuniunii române de cântări şi musică, spitalului precum şi copilor săraci gr. or. români de acolo, pentru veştiminte.

Bal şi concert la Beins. Săptemănila trecute s'a dat la Beins o petrecere de veră cu dans, precedată de un concert declamatoric, care a reuşit förte bine. Apoi urmă un dans vesel. Dintre dame ni se însemnă dómnele: Irina Antal, Hermina Ignat, Eufemia Stefărica-Duma, Veturia Pop, Antiţa Pop, Simai, Caşolţan, şi dşorele Irina Antal, Hortensia Paguba, Maria Valean, Adela Dudulescu, Ecatarina Duma, Maria Simai, Maria Pop şi Luisa Caşolţan. Petrecerea s'a dat în folosul şcolei gr. or. de acolo.

Damele române din Gherla au fost convocate de cătră dna Ludovica Borgovan n. Anton la o consfătuire despre modul de a instrui în lucrurile de mână pe fetiţele dela şcola română din Gherla. Inse afară de dua Cassa şi de dşorele Sabina Boeriu şi Iuliana Orian, cari ş-a şi olerit concursul, nu s'au intrunit altele. Aşa comitetul proiectat, care putea lua iniţiativa şi pentru alte lucruri de folos, nu s'a putut compune. Cu töte aceste lucrul de mână s'a început cu 32 de eleve şi se ţine regulat mercuria şi sâmbăta.

Asociaţiunea din Marămureş pentru cultura poporului român de acolo va ţine adunarea sa generală în Sighet la 27 octombrie n. la 10 ore înainte de miezăzi în localul internatului Asociaţiunii. Cu asta ocaziune se va alege presidentul şi vice-presidentul Asociaţiunii; apoi se va ceti raportul comisiei care a revădeţ socotelile Asociaţiunii dela adunarea generală din 21 noiembrie 1885, până la finele lui septembrie an. c.; va urmă cetirea istoricului Asociaţiunii şi a raportului comitetului dela ultima adunare generală, precum şi alte raporturi. Acęsta Asociaţiune s'a infiinţat încă 'n anul 1868, are state aprobate încă de atunci de cătră minister. Scopul seu este: infiinţarea şi susţinerea unui institut pedagogico-aluminal naţional în Sighetul Marmăţiei. Institutul pedagogic nu s'a putut face, dar internatul s'a deschis anul trecut. Adunarea acęsta e convocată în numele comitetului, prin dl deputat şi proprietar Petru Mihályi.

Societăţi de lectură. *Junimea română universitară din Cluş* lucrăză ca în local »Iuliei« desfiinţate, să compună o nouă societate de lectură. Mişcarea s'a început încă în anii trecuţi, ér acuma a ajuns în sta-

diul, că şi statutele sânt votate definitiv. Şedinţa de pregătire s'a ţinut sub presidul profesorului Abt, alegându-se president ad hoc dl Ioan Cherecheş şi notar dl Gavril Cosma. S'a ales un comitet executiv de patru, în persónele dlor I. Cherecheş, Eugeniu Bran, Gavril Cosma şi N. Bogdan, însărcinat cu concepierea şi subşternerea statulelor la locurile competente; ér pentru verificarea statulelor o comisiune de trei: dnii Pompiliu Ioan, Elia Căpuşan şi Ioan Coşca. Noua societate se va numi »Minerva.« — *Societatea literară »Petru Maior«* s'a constituit de nou, alegându-se comitetul pe anul administrativ 1887/8 în modul următor: president Vasiliu Fodor drd, în drept, vicepresident Vasiliu Bologna st. phil., secretar Georgiu Popp st. phil., casar Petru Cornean st. jur., controlor Iosif Blaga st. phil., bibliotecar Ioan Onciu st. techn., notari Tit Non Babeş şi Isidor Pop st. jur.; redactor Ioan Curiţa st. phil., colaboratori Teodor Kós st. techn. şi Valeriu Branicea st. phil. În comisiunea literară s'au ales Ioan Suciu drd în drept, Vasiliu Bologna st. phil., Petru Cornean st. jur., Iosif Blaga, Georgiu Popp, Ioan Curiţa şi Valeriu Branicea st. phil.

Dieta. Dilele trecute s'a desbătut adresa, primindu-se proiectul maiorităţii. Protestul dat în contra alegerii din Baia-de-Criş se va pertractă la 29 l. e. de cătră comisiunea judecătore Generalul Traian Doda a însciinţat pe presidentul dietei, că fiind numai singur ales reprezentant naţional român, nu póte lua parte la desbateri, dar nu-şi depune nici mandatul. Dieta va nimici mandatul acęsta. Delegaţiunile s'au convocat pe 27 l. Viena; între delegaţi este şi dl George Szerb.

Poşta Redacţiunii.

Dni P. I. în B. A sosit. Ve mulţamim pentru surprindere. I vom face loc cât mai curând Salutare!

Vulpea şi porcele. Nici idea, dar nici verificăţiunea nu o respunde.

Versurile. Cărtă Musă, Ora ultimă, O nöpfe la ferestă, Tóma

în grădină, sânt förte slabe.

Drei E. L. în B. N'am primit poeziile despre cari ne scrieşi.

Dni Tr. H. P. în B. Se va publica şi asta. Încăt pentru dorinţa din scrisóre, lucruros, de-am avé timp.

Drei C. L. în H. Abonamentul şi celelalte au sosit. De vom dispune de loc, vom alege din ele.

Călindarul săptămănei.

Diua sępt.	Călindarul vechiu	Călind nou
Duminea 3 Ev. dela Luca c. 7. gl. 3, a invierii 9.		
Duminea	11 † Apost. Filip	23 Severin
Luni	12 M. M. Prob şi Tarah	24 Salome
Mărţi	13 M. M. Carp şi Păpil	25 Crispin
Mercuri	14 (†) <i>Cuc. Parascheva</i>	26 Artur
Joi	15 Mart. Lucian	27 Sabina
Vineri	16 Mart. Longin	28 Sim. şi Iud.
Sămbătă	17 Prof. Osie	29 Wilhelmina

Trelluniul oct.—dec. a început cu nr. 40 Toţi aceia a căror abonamente au expirat atunci, sânt rugaţi a-şi rennoi abonamentele. Cei ce nu mai voesc să aibă foia nörstră, să ne innapoeize nrl acęsta.

Proprietar, redactor respundător şi editor: **IOSIF VULCAN.**

Cu tipariul lui Högel Otto în Oradea-mare.